

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 16. oktobra 1896.

Politiški oddelek.

Spravljalnost moravskih liberalcev.

Dosedaj nemški liberalci na Moravskem niso dosti hoteli slišati o kaki enakopravnosti s Čehi. Za vse češke zahteve so imeli le gluha ušesa. Prezirali so Čeha v deželnem zboru ter v nobenem odseku nikdar niso volili kacega Čeha za predsednika.

Sedaj pred volitvami so se pa nemški liberalci nakrat spomnili Čehov. To pač prihaja od tod, ker čutijo, da se jim že maje stališče. Z nemško-narodno stranko so sicer sklenili kompromis, a vzlic temu se nič posebno varne ne čutijo. Le predobro vedo, da bi jih narodni Nemci rajši danes izpodrinili, kakor jutri. Pri taci razmerah ni čudo, če se nakrat spominjajo Čehov.

V volilnem oklicu, katerega so izdali, govore tudi o tem, da hočejo biti pravični drugi narodnosti. Pripravljani so celo ustreči želji Čehov, da se razširi volilna pravica za deželni zbor. Volilna pravica je na Moravskem jako omejena. V kmetskih občinah na Moravskem volijo tudi petakarji, v mestih in trgih pa ne.

Sicer je pa tudi v kmetskih občinah volilna pravica še boljše utesnjena, kakor v drugih deželah. Drugod volijo vsi, ki volijo v drugem ali prvem razredu pri občinskih volitvah, potem pa tudi petakarji, ki morda še niso uvrščeni v ta dva razreda. V vsaki deželi je več občin, kjer v drugem razredu volijo mnogi, ki plačujejo manj kakor 5 gld. Volilni cenz je pa v resnici mnogo nižji kakor 5 gld. V Dalmaciji volijo v nekaterih občinah v drugem razredu pri občinskih in potem pri deželno-in državnozbornih volitvah ljudje, ki še goldinarja davka ne plačujejo.

Mnogo boljše krivičen je pa volilni red po mestih. Tu volijo še le tisti, ki plačujejo vsaj po 10 gld. davka; v Brnu se zahteva celo 20 gld. Ta volilni red je v škodo Čehom. Mali obrtniki po mestih so Čehi, in so vsled visokega volilnega cenza izključeni od volitve. Če bi se

dala volilna pravica petakarjem, pridobili bi Čehi marsiktero mesto, najbrž tudi večino v deželnem zboru. Čehi so dosedaj vedno v deželnem zboru zahtevali razširjenje volilne pravice, a Nemci so se ustavljali.

Nemški liberalci pa najbrž tudi sedaj niso za razširjenje volilne pravice posebno vneti, temveč jih k tem silijo razmere. Tudi mej Nemci se že sliši glas po širši volilni pravici. Narodni in protisemitski Nemci jo žele, ker sedaj v mestih v resnici ne odločujejo Nemci, temveč židje, katerih ne zmatrajo za Nemce. Z razširjenjem volilne pravice, bi se nekoliko omejil ta židovski vpliv. Liberalci se torej boje, da se dobi večina za razširjenje pravice tudi proti njim. Da si pa zagotove popularnost novih volilcev, so se pa sami izrekli za volilno reformo.

Nadalje so pa liberalci se izrekli za delitev deželnega šolskega sveta, kakor se je to zgodilo na Češkem. Taka uredba bi tudi bila moravskim Čehom v korist. Po našem mnenju tudi tukaj liberalci niso se radovoljno premislili, temveč so jih prisilile razmere. Boje se že, da zgube kedaj večino v deželnem šolskem svetu in zato pa hočejo že naprej skrbeti, da Čehi ne bodo odločevali o nemških šolah.

Poleg tega pa zahtevajo upeljavo narodnih kurij. Upeljala bi se nemška, češka in kurija veleposestniška. V češko kurijo bi stopili vsi češki, v nemško vsi nemški poslanci. Tem kurijam bi se dal velik vpliv. Sklepi deželnega zbora, kateri se tičejo narodnega vprašanja, bi dobili še le veljavo, ako jim pritrdijo vse kurije. Tako je bilo določeno tudi v znanih punktacijah za češki deželni zbor, a se niso bile izvele. Nemška večina ne bi potem več mogla kaj skleniti Čehom v škodo. Sicer so pa narodne kurije dvorezni nož in mi dvomimo, da bi jih Čehi s posebnim veseljem pozdravili. Na Moravskem je sedaj skoro vsa deželna uprava nemška. Če Čehi dobe večino, bodo to morali korenito premeniti, ker je dežela po veliki večini prebivalstva slovanska. To bi pa ne bilo lahko mogoče, da se poprej upeljejo narodne kurije. Nemška kurija bi vedno delala ovire. Poleg tega bi pa tudi bilo popolnoma neopravičeno, da bi se veleposest-

nikom dovolile vse pravice jedne narodnosti. Veleposestvo ima že sedaj prevelik vpliv, a potem naj bi pa veleposestniki imeli tolike pravice, kakor vsi Čehi ali pa vsi Nemci v deželi. Ker bi se deželni odbor in odseki volili po kurijah bi tudi bili Slovani prikrajšani, kadar bi imeli večino v deželnem zboru. Veleposestniki so tako boljše nemškega mišljenja in posledica vsemu temu bi bila, da bi Nemci imeli večino v deželnem odboru in odsekih.

Vidi se, da liberalni Nemci s svojo navidezno prijenljivostjo ne mislijo koristiti Čehom, temveč se hočejo samo zavarovati in še nadalje nemško gospodstvo na Moravskem. Zato pa dvomimo, da bi Čehi pospeševali njih namere, ko tako mora prej ali slej propasti umetno nemško gospodstvo v deželi.

Politični pregled.

Državni zbor se je zadnje dni pečal s proračunom, domovinskim zakonom in zakonom, s katerim se dovoljujejo vojaški novinci. Dunajski poslanci se posebno ustavljajo novemu domovinskemu zakonu. Pomagal je jim celo dr. Scheicher, ki je skušal dokazati, da bode novi domovinski zakon tudi na škodo kmetskim občinam, kar se mu pa ni posrečilo.

Mladočehi in socijalni demokrati. — Mladočehi so sklenili, da bodo povsod v peti kuriji podpirali socijalnega demokrata, kjer pride to s krščanskim socijalistom v ožjo volitev. Temu je pa največ povod to, da krščanski socijalisti na Dunaju odrekajo Čehom vse pravice.

Grof Badeni in levica. — Grof Badeni vedno manje naklonjenosti kaže levici. Njegovo delovanje očitno meri na to, da jo razbije. Veleposestnike hoče odločiti od stranke. Da misli premeniti svojo politiko, je vidno tudi iz tega, da je odpovedal podporo stari „Pressi“, katera sedaj neha izhajati. Vladni list bode odslej „Reichswehr“, ki je Slovanom pravičen. „Reichswehr“ se preosnuje iz tednika v dnevnik. Levičarji so jako vznemirjeni. Boje se že, da njih stranka popolnoma izgine.

Nove državnozbornske volitve bodo baje v marcu ali pa aprilu. Nekateri stranke zahtevajo, da se poprej skličejo deželni zbori, da bodo sklepali o tem, če se upeljejo direktne volitve v posamičnih kronovinah.

Brnski škof v pastirskem listu opominja škofjane, naj ne volijo v deželni zbor mož nasprotnih katoliški veri in narodni enakopravnosti, ravno tako naj ne volijo mož, ki niso zvesti domovini in cesarju ter zro čez mejo. Ta pastirski list nemškim liberalcem in narodnim Nemcem ni po volji, ker bi radi zatili Čehi in gledajo le preradi čez državne meje, se bolje čutijo Pruse, kakor Avstrijce. Napadajo zatorej škofa. Seveda tedaj je pa jim bilo prav, ko je nadškof grof Schönborn šel v Rim tožit krščanske socijaliste. Tedaj niso rekli, da se škofje ne smejo mešati v politiko.

Gleispach. — Minister grof Gleispach in baron Gauč mislita odstopiti. Ne ujemata se s politiko grofa Badenija. Če bi levica šla v opozicijo, tudi Gleispachu ne bode družega kazalo. Položaj je isti ko je bil v začetku Taffejeve vlade. Tedaj je v ministerstvu bilo tudi nekaj levičarjev. Vlada je omahovala sedaj na to, sedaj na ono stran. Levica je šla v opozicijo, in prisilila svoje somišljenike, da so iz ministerstva izstopili. Na to je pa Taffejeva vlada se boljše oprla na konservativce in je minister Dunajewski v zbornici naravnost bil izjavil, da se vlada hoče opirati na desnico. Ravno tako bode Badeni tudi sedaj poiskal uporo na desnici, ako bi levica ne delala ovire. Najbrž je pa levica se od tedaj nekoliko izpametovala. Kar se tiče grofa Gleispacha, bi Slovenci ne žalovali

za njem, ker on pospešuje germanizacijo pri sodiščih. Na Štajerskem in Koroškem hiti z zamenjavanjem slovenskih uradnikov z nemškimi. Za goriškega državnega pravdnika je imenoval strankarskega Italijana, ki ne zna slovenščine, jezika večine dožele.

Francija in Rusija. — Veličastni sprejem ruskega carja na francoski zemlji in sploh obisk ruske carske dvojice v Parizu razmotrujejo politiki različno. Car je v neki napitnici poudarjal alijanco rusko-francosko. Iz tega sklepajo francoski in tem prijazni listi na rusko-francosko zvezo, ki obstoji, dočim posebno nemški listi, ki se boje te zveze, odločno temu oporekajo, da bi ista v resnici obstajala. O tej zvezi se je mnogo pisalo, a ker se ista ni oficijelno razglasila, se taji, da bi ista sploh eksistirala. Govori se tudi, da je car sedaj v Parizu podpisal dotično pogodbo. Naj bo tako ali tako, brezdvomno je, da obstoje mej Francijo in Rusijo najboljše prijateljske razmere, ki so zadnja leta veliko pripomogle k ohranitvi evropskega miru. Prirčen sprejem carske dvojice v Franciji pa je priča, da Francija jako simpatizuje z Rusijo. Zveza mej tema dvema državama obstoji in potem naj je tudi tajna. Svet ve za njo in jo tudi upošteva. — Seveda socijalistiški, radikalni in nihilistiški prekucubi so tudi sedaj rovali proti sprejemu ruskega carja v Franciji. Toda francoska vlada je vedela pravočasno ukreniti, da ti nezadovoljneži niso očitno kalili slovesnih dnij carskega bivanja na Francoskem. — Car je daroval 100.000 frankov za reveže v Parizu. — Veliko važnost pripisujejo daljščima pogovoroma, katerega sta imela ruski car in upravitelj ruskega vnanjega ministerstva Šiškin z francoskim vnanjim ministrom Hanotauxom.

Obrtnija.

Stavbenški red

deželnega stolnega mesta Ljubljane

z dne 25. maja t. l.

(Dalje.)

Opečna mera in debelina zidu.

§ 73. Najmanjša mera za zidno opeko je določena z 39 cm dolžine, 14 cm širine in 6.50 cm debeline.

Jakost zidov je odvisna od obremenitve zidov, od uporabljenega gradiva, od števila in višine nadstropij, od globine sob in od sestave stropov.

V nastopnem se torej ustanavljajo samo določila za zidovje navadnih hiš, ki se naredi iz navadne apnene malte pri čemer velja pravilo, da pri napovedi in pri kotiranju zidne jakosti ni vpoštevan omet in zamaz.

1.) Jakost zidovja je izračunjati po stopnjah polovice opečne dolžine; zatorej se smejo delati samo zidovi v jakosti $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$, 2 itd. zidne opeke, pri čemer veljajo v kotiranju in računjanju nastopne zaokrožitve:

za $\frac{1}{2}$	opečni zid	zaokrožitev	na	0 15 m
" 1	"	"	"	0 30 "
" $1\frac{1}{2}$	"	"	"	0 45 "
" 2	"	"	"	0 60 "
" $2\frac{1}{2}$	"	"	"	0 75 "
" 3	"	"	"	0 90 "
" $3\frac{1}{2}$	"	"	"	1 05 "

i. t. d.

2. Pri večkrat prodratih zidovih, katerih stebri bi ne imeli potrebne odpornosti, ko bi bili zidani iz na-